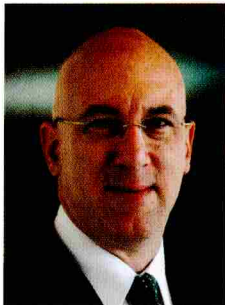

פיראטים? אנחנו נטפל בהם

על רקע התגברות הפעילות הפיראטית במפרץ עדן בולטת יוזמת החקיקה של משרד התחבורה: דיכוי פעולות בלתי חוקיות נגד ביטחון השייט עם עונשים עד 20 שנות מאסר

| עו"ד אמיר כהן דור |

הפעילות הפיראטית המתגברת במפרץ עדן מטילה נטל כספי כבד על המובילים הימיים הפוקדים במסגרת נתיבי השייט שלהם את האזור (מדובר למעשה בכל הנתיבים העוברים דרך תעלת סואץ). המובילים נדרשים לשלם תוספת ביטוחי סיכון מלחמה, ביטוחים לכיסוי סיכונים חטיפה וכופר, תוספת תשלום לימאים על פי הסכמי העבודה ועוד תשלומים שונים. בעקבות כך אישרה הכנסת ב-20.8.08 את יוזמת החקיקה של משרד התחבורה לחוק הספנות (עבירות נגד ביטחון השייט הבינלאומי ומתקנים ימיים) התשס"ח-2008 (להלן "חוק הספנות"), אשר פורסם בספר החוקים 2183 מיום 2.9.08.

(או עלול לסכן) את ביטחון כלי השייט. לקברניט, המקבל בנסיבות אלה סמכויות של קצין משטרה, ישנה הזכות לחקור את החשוד, לעכבו לצורך החקירה ואפילו להכניסו למעצר ולערוך חיפוש על גופו. כל זאת, עד שיימסר החשוד לידי קצין משטרה או לידי נציג ישראלי. יש לציין כי קבלת סמכויות אלה מותנית במילוי תנאים נוספים - צריך להיות יסוד סביר להניח כי החשוד מסכן את כלי השייט או עלול להימלט ממנו. לקברניט יש גם הזכות להשתמש בכוח סביר במידה הדרושה לשם הפעלת הסמכויות כאמור. הקברניט מוסמך גם למנוע מאדם "חשוד" כאמור להיכנס לכלי השייט, והחוק אף מטיל על כל אנשי

הצוות בכלי השייט חובת סיוע לקברניט בהפעלת סמכויותיו על פי חוק הספנות. החוק מרחיק לכת ומטיל חובה כזו גם על זר מזדמן בכלי השייט; אם כי אינו איש צוות, חייב הזר המזדמן לכלי השייט לסייע לקברניט (או לאיש צוות) הדורש באופן סביר את עזרתו לצורך אכיפת זכויותיו כאמור. החוק מסדיר מנגנון דיווח למשטרה ולמשרד החוץ (אם נתון במעצר תושב חוץ), והקברניט יקבל את המשך הוראות הפעולה מקצין משטרה ממונה או מנציג משרד החוץ. עם הוראות הפעולה האפשריות נמנות מסירת החשוד למדינה החברה באמנה; הבאת החשוד לישראל תוך כדי הבאה בחשבון של הצורך לקצר ככל האפשר את תקופת מעצרו של החשוד בכלי השייט; ומניעת סטייה ניכרת של כלי השייט מנתיב ההפלגה המתוכנן.

סתירה בין סמכויות

כאשר העצור הוא תושב חוץ, ייתכן שיתרחש בעניינו ריב סמכויות מסוים בין משרד החוץ ובין משרד הפנים. הסיבה לכך היא שגם אם הוחלט למסור חשוד לישראל (וכאמור, החלטה זו בסמכותו של נציג משרד החוץ הנותן הוראות פעולה לקברניט), עדיין זכאי משרד הפנים לסרב להכניס את החשוד לישראל אם לדעתו "לא נעברה עבירה לפי החוק" (ומה תפקידו של בית המשפט, אם כן?), או לגרשו ולהרחיקו מישראל. אנו רואים, אם כך, שחוק הספנות מקנה למשרדי ממשלה ואף לקברניט סמכויות מעין שיפוטיות, אשר עשויות לסתור זו את זו. כך עשוי אותו חשוד נאלץ להפליג ממדינה למדינה על לא עוול בכפו ועוד טרם הועמד למשפט. האם צפוי לנו עתה יבוא של פיראטים סומאליים, המפליגים בכלי השייט ישראליים ממפרץ עדן לישראל כדי להישפט בה? ימים יגידו. מה שכן ניתן לקבוע - בקריצת עין - זה שהמחוקק הישראלי ערוך לקראת הפיראטים האלה ברמת החקיקה, לכל הפחות. נראה אותם מתמודדים עם הבורקורטיה שמכינים להם יחדיו המשטרה, משרד הפנים ומשרד החוץ, ועם הסמכויות הסותרות לעתים שהקנה להם חוק הספנות...

היטל מפרץ עדן

ב-1 בינואר 2009 החלה חברת הספנות הצרפתית CMA CGM לגבות היטל בגובה 23 דולר ל-TEU על מכולות שמובילות האניות העוברות במפרץ עדן. ההיטל הוא פרי התארגנות המובילים הימיים ברחבי העולם, המבקשת להדוף מתקפות של פיראטים. ממשלת גרמניה, למשל, ביקשה מהפרלמנט לאשר לצבאה ללחום בפיראטים שמאיימים על הספנות הגרמניות, והפרלמנט אישר את הבקשה על נקלה. אצלנו, ב-20 באוגוסט 2008, אישרה הכנסת את חוק הספנות (עבירות נגד ביטחון השייט הבין-לאומי ומתקנים ימיים) התשס"ח-2008. מטרת החוק היא להכליל בדין הישראלי את ההוראות של אמנת רומא לגבי דיכוי פעולות בלתי חוקיות הנעשות נגד ביטחון השייט בהקשר של פיראטיות. מבלי להרחיב על כך את הדיבור, תנוח דעתכם: מעשים של ממש נעשים כדי להגן על האניות הישראליות. האנלוגיה הטובה ביותר לכך היא חברת התעופה הישראלית אל על, ודי לחכימא ברמיזא. מדובר בהוצאה נכבדת שראויה לכיסוי, בין אם של הממשלה ובין אם של אחרים. בצים התחבטו בשאלה אם היטל כזה יצליח "לעבור" בתקופה כה קשה בשוק, אבל לבסוף החליטו להתחיל לגבות את ההיטל מתחילת פברואר.

על פי הוראות אמנת רומא

מטרתו של חוק הספנות היא להכליל בדין הישראלי שני דברים: את הוראות אמנת רומא בדבר דיכוי פעולות בלתי חוקיות נגד ביטחון השייט ואת הפרוטוקול בדבר דיכוי פעולות בלתי חוקיות נגד ביטחון מתקנים ימיים המוצבים במדף היבשת (שניהם משנת 1988). מדובר למעשה בחקיקה פילילית בעיקרה, הקובעת עונש מאסר של 20 שנה (!) למי שמשתלט בכוח על כלי שיט או על מתקן ימי (לפי הגדרתם בחוק הספנות, כולל כלי שיט זרים), תופס אותו בכוח או מאיים לפעול כאמור. מאסר של 15 שנים צפוי למי שתוקף אדם הנמצא על כלי שיט או גורם נזק לכלי שיט או למטענו. עונש זה צפוי למי שמכניס לכלי השייט מכשיר או חומר העלול לגרום נזק לכלי השייט או למטענו ולמי שגורם נזק לעזרי ניווט או מוסר מידע כוזב - אם יש בכל אלה כדי לסכן את ביטחונו של כלי השייט או את ביטחון ההפלגה בו. אם כתוצאה מהאמור לעיל נגרמה חבלה חמורה לאדם, עונש המאסר הצפוי לעבריין עולה שוב ל-20 שנה.

סמכויות אכיפה לקברניט

החוק מקנה לקברניט כלי השייט ישראלי (אך לא לקברניט כלי שיט זר) סמכויות אכיפה ביחס לאדם החשוד בביצוע אחת מהעבירות האמורות או המסכן

* הכותב הוא שותף במשרד ש. פרידמן ושות' תוכן הכתבה הוא כללי בלבד ואינו מהווה חוות דעת משפטית